

Tale til fernisering på Lemvig Gymnasium

Søndag den 25. marts kl. 14.00

Vi kan ikke lade være med at røre.

Helt fra vi er små er det sådan, at vi helt intuitivt rækker ud efter de ting, der omgiver os – i en nysgerrighed – på opdagelse i vores fælles verden. For verden den skal hele tiden opdages på ny; for hvert nyt menneske.

Vi kan ikke lade være med at røre, fordi vi bliver rørt af de ting, der træder os i møde. En rørelse af sindet. En stemning, vi sættes i. Vi er aldrig ikke i en stemning. Hvad enten den er trist eller munter, vred eller ligeglad. Vi er altid stemte. Som et strenginstrument klinger vi altid, når virkeligheden slår os an.

Vi kan ikke lade være med at røre. Fordi vi er på jagt. Fordi vi ikke er færdige. Fordi vi leder efter noget.

Den norske forfatter, Karl Ove Knausgård, skriver et sted, at "Kunst handler ligeså meget om at lede som om at skabe. Men efter hvad? Efter indgange til virkeligheden, efter åbninger til verden."

Efter indgange til virkeligheden, efter åbninger til verden.

Det er forskellen på kunsten og fabrikationen. Kunsten er en eftersøgning. Fabrikationen er færdigproduceret. Kunsten er altid undervejs. Kunsten er aldrig færdig. Aldrig stillestående. Altid i bevægelse.

Og det er ikke, fordi den nødvendigvis skal provokere, som det ellers jævnligt bemærkes – især om den politiske kunst. Kunsten har ikke som opgave eller erklæret mål at provokere. Det er ikke dens berettigelse. Men kunsten skal igen og igen forsøge at sige noget sandt om vores tilværelse, forsøge at vise noget af vores fælles verden, som vi ikke fik øje på før – men med dét for øje, kan den meget vel ende ud i en provokation. For det er langt fra altid, at vi bryder os om at se en ny indgangsvinkel til vores velkendte verden.

Kunsten har -som noget ganske naturligt- ændret form i takt med tidernes skiften. Kunsten er ikke hvad den har været. Og den kommer aldrig til at blive det igen.

Nye tider kræver nye svar på gamle spørgsmål. Og derfor leder vi efter indgange til virkeligheden, når de gamle indgange synes at blive lukket ned og blokeret. Et realistisk landskabsmaleri åbner ikke vores øjne på samme måde i dag, for vi kan se en mere detaljeret udgave på et fotografi eller i en naturdokumentar.

Kunsten ændres også sammen med den teknologiske udvikling. Selvfølgelig måtte billedkunsten skifte karakter, efterhånden som fotografiet og senere filmen vandt indpas.

Det er ganske naturligt, at den abstrakte kunst, impressionisme, ekspressionisme, kubisme o.lign. voksede frem i en verden, hvor fotografiet overtog den ydre realisme.

Kunsten søgte i stedet ind ad. Som hos Edvard Munch, Van Gogh eller Picasso. Ind i det indres irrationalitet – det lukkede land; følelsernes land. Derinde hvor det er sjælen, der rører på sig.

Og derinde går landskaber i stykker, ukendte elementer byder sig til og menneskekroppe forvrænges.

Det er fordi verden hele tiden bliver til på ny, i vores blik, at formen også må ændres. Det, der var et livligt, organisk udtryk engang – er det ikke nødvendigvis i dag. Måske er de klassiske værker netop blevet klassiske ved, at de stadig formår at røre os, selvom deres form egentlig er forældet?

Vi kan ikke lade være med at røre. Vi kan ikke lade være med at lede. Vi kan ikke lade være med at skabe. Fordi verden først bliver til, når vi tager livtag med den, betragter den indgående og beslutter os for at leve med den og i den.

Som det andet menneske først bliver et menneske "for mig" ved at jeg rækker ud og griber om hendes arm, tiltrækker mig hendes opmærksomhed og vores øjne mødes – da ryster verden sig ud og ind af hængsel, uvirkeligt, stærkt; da bliver verden til på ny; en ny virkelighed er brudt frem.

Den franske filosof, Gilles Deleuze, skriver i et essay følgende om kunstens forhold til livet:

”Tilblivelse er ikke at opnå og antage en form, men at finde en nærhedszone, en uskelneligheds- eller uadskilleligheds-zone.” (Knausgård 2017, 80).

Nærhed; uskelnelighed; uadskillelighed.

At vise at vi hænger i en sådan grad sammen med verden, at vi må acceptere at kunne røres af den, at blive sat i svingninger, måske endda at forandre os. Vokse med verden.

Det er det vi forsøger at nå ind til, når vi træder i forbindelse med stoffet/materien i den skabelsesproces, vi kalder kunst: Når stoffet fremkalder en fornemmelse i os om at være til; i live – når det er vedkommende – når det sætter noget i svingninger hos os (ofte uden at vi kan sætte ord på hvad) – som en vibrerende finger; en vilje, der springer ud på os fra værket og siger: Verden er din verden. Så virker virkeligheden. Vi sættes i svingninger.

Hver gang vi byder det døde støv at blive levende, når vi bevæger os ind i tilblivelsen af noget nyt; hver gang

vi leder efter en indgang til verden – så siger vi også, at vi hænger sammen med verden.

Hver gang gør vi det umulige: Gør det døde stof levende; hver gang vi skaber liv af død, siger vi:

At det stof, som verden er gjort af, er en del af mig.

At det stof, som ser ud som dødt, rummer usynligt liv.

At det stof, som er ældre end vi tør forestille os, det er svangert med muligheden for at åbne verden på ny.

Vi kan ikke lade være med at røre, fordi vi har et brændende ønske om, at verden skal forblive åben, at vi skal have indgangstilladelse til virkeligheden – at verden altid er og altid vil forblive en levende verden.